

ศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมในมุมมองพระพุทธศาสนาเถรวาทกับคริสต์
ศาสนาโรมันคาทอลิกเพื่อการเสริมสร้างสังคมสันติสุข

A Comparative Study of Morality from the Perspectives of
Theravada Buddhism and Roman Catholic Christianity for a
Peaceful Society

แม่ชีชวัลญา ประทีปช่วง Maechee Chawanya Prateepchuang

คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: 6701201009@mcu.ac.th

Received May 25, 2026; Revised June 27, 2026; Accepted: June 30, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท 2) ศึกษาหลักจริยธรรมในศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกและ 3) ศึกษาเปรียบเทียบหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก การศึกษานี้ดำเนินการโดยการวิเคราะห์พระไตรปิฎก เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า 1) จริยธรรมพุทธมีเบญจศีล (ศีล 5) เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งอุบัติขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความเสื่อมถอยทางจริยธรรมในสังคม โดยกำกับพฤติกรรมบนพื้นฐานการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้อื่น เป็นองค์ประกอบสำคัญของไตรสิกขาที่พัฒนาจิตใจสู่สมาธิและปัญญา 2) จริยธรรมคริสต์โรมันคาทอลิกมีรากฐานจากความเชื่อในพระเจ้า โดยมีบัญญัติ 10 ประการเป็นหลักจริยธรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ประทานผ่านโมเสสเพื่อเป็นพันธสัญญาระหว่างพระเจ้ากับมนุษย์ หลักจริยธรรมนี้ครอบคลุมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยมุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันด้วยความรักและความยุติธรรม เชื่อมโยงกับระบบศีลศักดิ์สิทธิ์เพื่อนำไปสู่ความรอดที่ยั่งยืน 3) การวิเคราะห์เปรียบเทียบทั้งสองศาสนามีจุดร่วมเชิงพฤติกรรมในการงดเว้นการเบียดเบียนเพื่อสร้างระเบียบสังคม แตต่างกันเชิงโครงสร้างความคิด โดยพุทธเน้นการพัฒนาจากภายในตามหลักเหตุปัจจัยที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ส่วนคริสต์เป็นจริยธรรมเชิงหน้าที่ที่เน้นการเชื่อฟังพระประสงค์ของพระเจ้า อย่างไรก็ตาม ทั้งสองระบบต่างเป็น

กลไกสากลในการหล่อหลอมคุณธรรมและรักษาความสันติสุขท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรม

คำสำคัญ: คริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิก; จริยธรรม; พระพุทธศาสนาเถรวาท; สังคมสันติสุข

Abstract

This research article aims to: 1) study ethics in Theravada Buddhism; 2) study ethics in Roman Catholic Christianity; and 3) comparatively study ethics in Theravada Buddhism and Roman Catholic Christianity. This study was conducted through an analysis of scriptures, documents, and related research. The findings of the study are as follows: 1. Ethics in Theravada Buddhism: It was found that the Five Precepts (Pañcasīla) constitute the fundamental and essential practical principles, established to address ethical decline within society. These precepts function as a regulatory mechanism for bodily and verbal conduct based on respect for the rights and dignity of others. Furthermore, they represent a vital component of the Threefold Training (Ti-sikkhā), which facilitates mental development toward concentration (Samādhī) and wisdom (Paññā). 2. Ethics in Roman Catholic Christianity: It was found to be rooted in monotheistic faith, with the Ten Commandments serving as the sacred ethical foundation revealed through Moses as a covenant between God and humanity. This ethical framework encompasses both the relationship between humans and God and the relationship among fellow human beings, emphasizing coexistence based on love and justice. Additionally, it is interconnected with the Sacramental system for the purification of sins and living according to the Divine Will to achieve eternal salvation. 3. Comparative Analysis: Both religions share common behavioral grounds, such as the prohibition of killing, stealing, and lying, in order to establish discipline and reduce exploitation in society. However, they exhibit significant differences in conceptual structure: Buddhist ethics emphasize internal development based on the principle of causality and the Law of Kamma, with human beings as the center of self-cultivation. Conversely, Christian ethics are characterized by deontological ethics, emphasizing obedience and adherence to the Divine Law revealed by God. Nevertheless, both systems function as universal

mechanisms in molding human virtue and maintaining peace amidst cultural diversity.

Keywords: Roman Catholic Christianity; Morality; Theravada Buddhism; Peaceful Society

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันมนุษย์กำลังเผชิญกับปัญหาทางจริยธรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งในด้านพฤติกรรมส่วนบุคคลและโครงสร้างสังคม ปัญหาการทุจริต การล่อลวงละเมิดทางเพศ ความรุนแรง และการแพร่กระจายของสื่อเท็จ ล้วนเป็นภาพสะท้อนของการขาดคุณธรรมขั้นพื้นฐานที่ทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมไม่ให้เบียดเบียนกัน (พระปลัดธนเดช สมจิตโต, 2567) ข้อโต้แย้งสำคัญ (Research Argument) ที่สังคมกำลังเผชิญคือ เหตุใดความเจริญทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการศึกษา จึงไม่สามารถทำให้สังคมสงบสุขมากขึ้นได้ ตรงกันข้าม กลับทำให้ความขัดแย้งรุนแรงขึ้นในหลายมิติ ซึ่งในรากฐานแล้วเกี่ยวข้องกับการขาดจริยธรรมพื้นฐานในการควบคุมความต้องการของตนเอง (วศิน อินทสระ, 2541)

ในยุคโลกาภิวัตน์ ความเร่งรีบและความกดดันจากโครงสร้างเศรษฐกิจส่งเสริมให้เกิดความเห็นแก่ตัวและการแสวงหาประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงคุณธรรม แม้บุคคลจะรู้ว่าพฤติกรรมใดถูกหรือผิดแต่ก็ไม่สามารถยับยั้งตนเองได้ สภาวะนี้สะท้อนถึงการลดทอนของกรอบจริยธรรมที่เคยเป็นรากฐานสำคัญของสังคมมาอย่างยาวนาน (พระเทพินทร์ เทวโนโท, 2544) คำถามสำคัญของการวิจัยนี้คือ หลักจริยธรรมทางศาสนาท่ามกลางความหลากหลายทางวัฒนธรรม จะสามารถทำหน้าที่เป็นกลไกสากลในการรักษาความสันติสุขและตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของสังคมในเรื่องความปลอดภัยและความยุติธรรมได้อย่างไร

การศึกษานี้จึงกำหนดขอบเขตของคำว่า "จริยธรรม" โดยมุ่งเน้นศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะหลัก "เบญจศีล" (ศีล 5) ในพระพุทธศาสนาเถรวาท และ "บัญญัติ 10 ประการ" ในคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิกเท่านั้น เพื่อวิเคราะห์ว่าจริยธรรมทั้งสองระบบซึ่งมีรากฐานเชิงศาสนศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีจุดร่วมเชิงพฤติกรรมในการงดเว้นการเบียดเบียน และมีบทบาทต่อการแก้ปัญหาสังคมร่วมสมัยได้อย่างไร การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในลักษณะนี้จะช่วยให้เห็นคุณค่าของจริยธรรมในฐานะเครื่องมือทางสังคมที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมส่วนรวม เพื่อมุ่งสู่การเสริมสร้างสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

2. เพื่อศึกษาจริยธรรมในคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิก
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิกเพื่อการเสริมสร้างสังคมสันติสุข” เป็น งานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เน้นการวิเคราะห์เอกสาร และการเปรียบเทียบข้อมูล เพื่อศึกษาข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับหลักจริยธรรมของทั้งสองศาสนา โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้:

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิก โดยมีกระบวนการดังนี้:

แหล่งข้อมูล: ศึกษาจาก เอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคัมภีร์ไบเบิล ทั้งภาคพันธสัญญาเดิมและใหม่ รวมถึง เอกสารทุติยภูมิ เช่น งานวิจัย หนังสือ และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: ผู้วิจัยใช้ แบบบันทึกข้อมูล เป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมและจำแนกประเด็นทางจริยธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์และเอกสารต่างๆ

ผลลัพธ์ที่ต้องการ: ข้อมูลสรุปสาระสำคัญของหลักเบญจศีลและเบญจธรรม 10 ประการในมิติต่างๆ เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการเปรียบเทียบ

ขั้นตอนที่ 2: การศึกษาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผู้วิจัยใช้ วิธีวิจัยแบบเปรียบเทียบ เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องและความแตกต่างของจริยธรรมทั้งสองระบบ โดยมีขั้นตอนดังนี้:

การกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ: ผู้วิจัยกำหนดประเด็นหลักในการศึกษาเปรียบเทียบ ได้แก่ 1) แหล่งที่มาของคำสอน 2) เนื้อหาและลักษณะของจริยธรรม และ 3) เป้าหมายของจริยธรรม (ทั้งระดับบุคคลและสังคม)

กระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล: ดำเนินการจำแนกประเด็นด้านจริยธรรมของทั้งสองศาสนาตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด จากนั้นจึงใช้กระบวนการเชิงเหตุผลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาจุดร่วมและจุดต่าง

การสรุปผล: สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อสร้างเป็น องค์ความรู้จากการวิจัย ที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทของจริยธรรมในการเป็นกลไกสากลเพื่อการเสริมสร้างสังคมสันติสุข

ผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า จริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีศีล 5 เป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งไม่ได้เป็นเพียงข้อห้ามทางกายภาพเพื่อป้องกันความเดือดร้อนต่อตนเองและผู้อื่นเท่านั้น แต่เป็นกรอบในการฝึกฝนการสำรวมกาย วาจา และใจ เพื่อสร้างสังคมที่สันติสุข ที่มาของศีล 5 ปรากฏชัดในอัครคัมภีร์ซึ่งอธิบายถึงวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์ที่เสื่อมถอยลงตามสภาวะจิตที่ถูกครอบงำด้วยกิเลส เริ่มจากการเกิดความโลภสะท้อนถึงรากฐานของศีลข้อที่ 1 ความกำหนัดในกามสะท้อนถึงศีลข้อที่ 3 และการเกิดความเห็นแก่ตัวจนนำไปสู่การลักทรัพย์และการพูดเท็จซึ่งเป็นที่มาของศีลข้อที่ 2 และ 4 ตามลำดับ ศีลจึงอุบัติขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาจากการพัฒนาของสังคมที่เผชิญกับความเสื่อมถอยทางศีลธรรม ในมิติเชิงจริยธรรม ศีลทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมทางกายและวาจาให้ถูกต้องตามหลักการเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีของผู้อื่น ท่านพุทธทาสภิกขุได้อธิบายว่าศีลคือสภาวะความปกติของความเป็นมนุษย์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ทำหน้าที่เป็นกลไกยับยั้งกิเลสและลดความเห็นแก่ตัวอันเป็นรากของปัญหาจริยธรรมทั้งปวง (พุทธทาสภิกขุ, 2555)

ขณะที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2532) ชี้ให้เห็นว่าศีลเป็นองค์ประกอบสำคัญของไตรสิกขา ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาจิตใจไปสู่สมาธิและปัญญา นอกจากนี้ ศีลยังสัมพันธ์กับกิจกรรมและผลของกรรม โดยเจตนาถือเป็นหัวใจสำคัญที่กำหนดคุณภาพของผลที่ตามมา การรักษาศีลจึงเป็นการสร้างเหตุปัจจัยฝ่ายกุศลที่นำไปสู่ความสุขและความสงบเรียบร้อยในสังคม องค์ประกอบของการละเมิดศีล 5 มีความละเอียดและลึกซึ้ง โดยต้องพิจารณาจากวัตถุประสงค์แห่งการกระทำ เจตนา ความพยายาม และผลของการกระทำที่ครบถ้วน ซึ่งการพิจารณาเจตนาเป็นหลักแสดงให้เห็นว่าศีลเป็นระบบจริยธรรมที่มีเหตุผลและมุ่งเน้นการพัฒนาภายใน คุณค่าของศีลสะท้อนผ่านกรณีศึกษาที่สำคัญ เช่น พระองค์ลีมาลเถระที่แสดงถึงการเปลี่ยนผ่านจากความรุนแรงสู่ความสงบด้วยการมีสติยับยั้งชั่งใจ พระเจ้าอโศกมหาราชที่ทรงเปลี่ยนนโยบายการปกครองจากการใช้ศาสตราวุธเป็นการใช้ธรรมวิชัยซึ่งสร้างสันติภาพในระดับมหภาค และที่ฆาฏกุมารที่ใช้ศีลข้อที่ 1 และ 4 เพื่อยุติวงจรความรุนแรงและการจองเวร สรุปได้ว่าศีล 5 จึงเป็นระบบจริยธรรมที่สมบูรณ์ซึ่งคุ้มครองคุณค่าพื้นฐานของชีวิต ทรัพย์สิน ความมั่นคงในครอบครัว ความซื่อสัตย์ และสติสัมปชัญญะ เพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันของมนุษย์อย่างยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า จริยธรรมในคริสต์ศาสนามีรากฐานสำคัญจากความเชื่อในพระเจ้าองค์เดียวผู้ทรงเป็นผู้สร้างและผู้ประทานกฎเกณฑ์แห่งความประพฤติผ่านพระวจนะในพระคัมภีร์ โดยมีบัญญัติ 10 ประการเป็นหลักจริยธรรมศักดิ์สิทธิ์ที่ทำหน้าที่เป็นทั้งกฎหมายพื้นฐานและกรอบคุณธรรมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ในทุกมิติ บัญญัติเหล่านี้มีที่มาจากการเปิดเผยของพระเจ้าผ่านโมเสส ณ ภูเขาซีนาย เพื่อเป็นพันธสัญญาระหว่างพระเจ้ากับชนชาติอิสราเอล โครงสร้างของบัญญัติแบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก คือ ส่วนที่วาดด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า และส่วน

ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเพื่อนมนุษย์ ซึ่งมุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติบนพื้นฐานของความยุติธรรมและความรัก บัญญัติ 10 ประการจึงมีสถานะเป็นคุณค่าสากลที่ส่งอิทธิพลต่อระบบกฎหมายและจริยธรรมของโลกตะวันตกจนถึงปัจจุบัน ในเชิงปฏิบัติ คริสต์ศาสนิกายโรมันคาทอลิกเชื่อมโยงหลักจริยธรรมเข้ากับระบบศีลศักดิ์สิทธิ์ 7 ประการ โดยเฉพาะศีลล้างบาปซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการชำระบาปและการเกิดใหม่ทางจิตวิญญาณเพื่อดำเนินชีวิตตามพระประสงค์และศีลลัทธิบาปที่เป็นกลไกในการแสดงความสำนึกผิดและขอมาต่อความบกพร่องทางศีลธรรม การประเมินจริยธรรมตามความเชื่อนี้ไม่เพียงพิจารณาจากการกระทำภายนอก แต่ยังให้ความสำคัญกับเจตนาภายใน ความรู้ความเข้าใจ และความยินยอมเป็นสำคัญ คุณค่าของบัญญัติ 10 ประการปรากฏชัดในระดับปัจเจกผ่านการพัฒนามโนธรรมและการควบคุมตนเอง ดังเช่นกรณีศึกษาของนักบุญออกัสตินที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านจากการละเมิดศีลธรรมไปสู่การตระหนักรู้ทางจิตวิญญาณภายหลังการรับศีลล้างบาป ขณะที่เป้าหมายเชิงสังคมมุ่งหล่อหลอมมนุษย์ไปสู่ความเป็นธรรมิกชนหรือนักบุญ ผู้ดำเนินชีวิตบริสุทธิ์และเป็นแบบอย่างทางศีลธรรม เช่น แม่ชีเทเรซาที่อุทิศตนเพื่ออัครศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ยากไร้ การปฏิบัติตามบัญญัติดังกล่าวยังมุ่งสร้างอาณาจักรของพระเจ้าในจิตใจมนุษย์ ซึ่งแสดงออกผ่านการเสียสละและความเมตตาต่อผู้อื่นโดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ดังเช่นวิถีชีวิตของนักบุญฟรานซิสแห่งอัสซีซี (Lewis, 1952) โดยสรุป จริยธรรมในคริสต์ศาสนาจึงเป็นระบบที่มีพระเจ้าเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นการพัฒนาทั้งความคิด จิตใจ และพฤติกรรม เพื่อให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้องสอดคล้องกับหลักความดีงามสูงสุดและนำไปสู่ความรอดที่ยั่งยืน

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบจริยธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทและคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิกผ่านหลักศีล 5 และบัญญัติ 10 ประการ สะท้อนให้เห็นถึงกลไกพื้นฐานในการกำกับความประพฤติของมนุษย์เพื่อความสงบสุขของสังคม แม้ทั้งสองระบบจะมีจุดร่วมเชิงพฤติกรรมในเรื่องการงดเว้นการฆ่า การลักทรัพย์ และการพูดเท็จ แต่มีรากฐานที่มาและโครงสร้างทางความคิดที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยจริยธรรมในพระพุทธศาสนามีที่มาจากการสั่งสมประสบการณ์และหลักเหตุปัจจัยของมนุษย์ มุ่งเน้นการพัฒนาจากภายในผ่านการฝึกฝนตนเองตามหลักกฎแห่งกรรม (พระจิรวัดน์ อมรธมโม, 2566) ขณะที่จริยธรรมในคริสต์ศาสนามีรากฐานจากการเปิดเผยของพระเจ้าในฐานะกฎหมายศักดิ์สิทธิ์ที่มนุษย์ต้องปฏิบัติตามด้วยความศรัทธา

ในระดับปฏิบัติ ศีล 5 ทำหน้าที่เป็นจริยธรรมเชิงป้องกันที่เน้นคุณภาพของเจตนาและการควบคุมตนเองจากภายใน โดยมองว่ามนุษย์เป็นศูนย์กลางของจริยธรรมที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจธรรมชาติของชีวิตได้ด้วยตนเอง ส่วนบัญญัติ 10 ประการมีลักษณะเป็นจริยธรรมเชิงหน้าที่ซึ่งเน้นการเชื่อฟังพระประสงค์ของพระเจ้า และให้ความสำคัญกับมิติของความสัมพันธ์ทั้งในแนวตั้งคือระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า และในแนวนอนคือระหว่างมนุษย์กับเพื่อนมนุษย์ แม้กระบวนการควบคุม

พฤติกรรมจะต่างกันระหว่างการใช้สติปัญญาจากภายในกับการยึดถืออำนาจจากภายนอก แต่ทั้งสองระบบต่างบรรจบกันที่เป้าหมายในการสร้างระเบียบวินัยและลดการเบียดเบียนในสังคม

ในมิติของเป้าหมายสูงสุด ศีล 5 เป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่ความพ้นทุกข์หรือนิพพาน ในขณะที่บัญญัติ 10 ประการเป็นแนวทางสู่ความรอดและการกระชับความสัมพันธ์กับพระเจ้า อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงคุณค่าทางสังคม ทั้งสองระบบต่างเป็นกติกาค้ำพื้นฐานที่ช่วยสร้างความไว้วางใจ ความยุติธรรม และความปลอดภัยให้เกิดขึ้นในชีวิตร่วมกัน การศึกษาเปรียบเทียบนี้จึงชี้ให้เห็นว่าแม้แต่ละศาสนาจะมีวิธีอธิบายจริยธรรมที่ต่างกันตามรากฐานทางเทววิทยาหรือปรัชญา แต่ต่างก็มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมมนุษย์ให้มีคุณธรรมและเป็นกลไกสากลในการรักษาความสันติสุขท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรมในปัจจุบัน (พุทธทาสภิกขุ, 2555)

อภิปรายผลการวิจัย

1. เหตุปัจจัยที่ทำให้หลักจริยธรรมของทั้งสองศาสนามีความคล้ายคลึงกัน เหตุที่ศีล 5 และบัญญัติ 10 ประการมีข้อกำหนดเชิงพฤติกรรมที่สอดคล้องกันในเรื่องการงดเว้นการฆ่า การลักทรัพย์ และการพูดเท็จ เนื่องจากหลักจริยธรรมเหล่านี้ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองต่อ "ความต้องการพื้นฐานของสังคมมนุษย์" ซึ่งได้แก่ ความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน และความไว้วางใจต่อกัน หากปราศจากกติกาค้ำพื้นฐานเหล่านี้ สังคมย่อมไม่สามารถดำรงอยู่ได้ การที่ทั้งสองศาสนาให้ความสำคัญกับเรื่องเดียวกันสะท้อนว่า จริยธรรมไม่ใช่เรื่องของความเชื่อเพียงอย่างเดียว แต่เป็น "กลไกสากล" ที่จำเป็นต่อการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรม

2. นัยยะสำคัญของความแตกต่างในเชิงโครงสร้างความคิด แม้พฤติกรรมภายนอกจะคล้ายคลึงกัน แต่รากฐานความเชื่อที่ต่างกันมีผลต่อวิธีการพัฒนาจริยธรรม พระพุทธศาสนาเถรวาทเน้นการพัฒนาจากภายในผ่านหลักกรรมและเหตุปัจจัย เพราะมองว่ามนุษย์คือศูนย์กลางที่มีศักยภาพในการฝึกฝนตนเองเพื่อความพ้นทุกข์ คริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิก เน้นจริยธรรมเชิงหน้าที่ผ่านความเชื่อและการเชื่อฟังพระเจ้า เพราะมองว่าจริยธรรมคือการตอบสนองต่อ "ความรักและความยุติธรรม" ของพระเจ้าที่ประทานผ่านพันธสัญญา (คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์, 2543) การวิเคราะห์เชิงเหตุผลชี้ให้เห็นว่า ความแตกต่างนี้ไม่ใช่ข้อขัดแย้ง แต่เป็นวิธีที่ศาสนาเลือกใช้ให้เหมาะกับบริบททางความเชื่อ เพื่อให้บุคคลเกิดความยับยั้งชั่งใจ ทั้งจากการเห็นผลในทางกรรม (พุทธ) และการสำนึกในหน้าที่ต่อพระเจ้า (คริสต์)

3. กระบวนการสร้างเสริมสันติสุขเชิงประจักษ์ต่อสังคม งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมทั้งสองระบบสามารถสร้างสันติสุขได้จริงผ่านกระบวนการที่เป็นประจักษ์ 1) การลดความเห็นแก่ตัวและการเบียดเบียน โดยใช้ศีลหรือบัญญัติเป็นกลไกยับยั้งกิเลสและความโลภซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งความขัดแย้ง 2) การสร้างความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เช่น การนำบัญญัติ 10 ประการมาใช้บริหารองค์กร

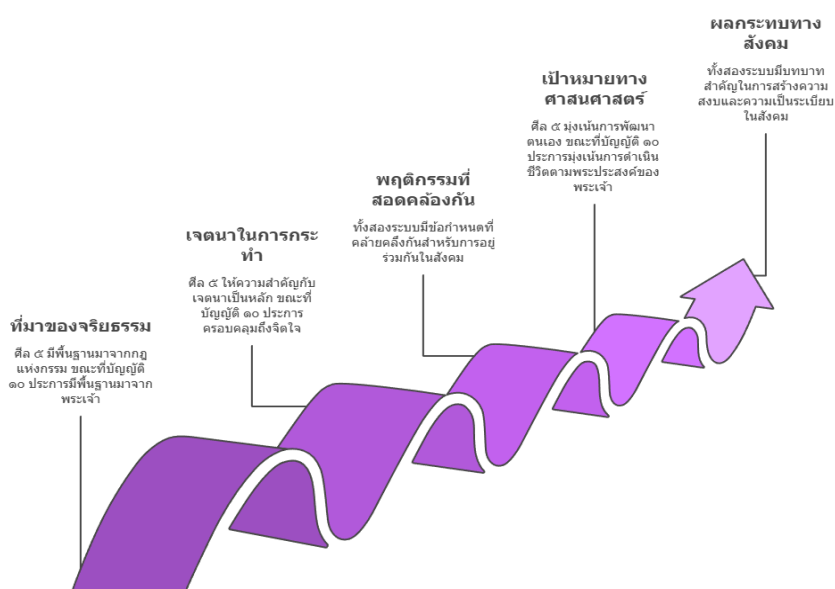
เพื่อดูแลผู้เปราะบาง 3) การปรับปรุงคุณภาพประชากร ผ่านกรณีศึกษาระดับบุคคล (เช่น พระองค์ลีมาล หรือนักบุญออกัสติน) ที่พิสูจน์ว่าจริยธรรมสามารถเปลี่ยนผ่านบุคคลจากความรุนแรงไปสู่ความสงบเรียบร้อยได้จริง

โดยสรุป เหตุที่จริยธรรมทั้งสองศาสนามีผลต่อสันติสุขอย่างมีนัยสำคัญ เพราะเป็นระเบียบที่มุ่งขัดเกลานิสสัยให้รู้จักข่มใจและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการลดความรุนแรงและความอยุติธรรมในสังคมปัจจุบัน

ประเด็นเปรียบเทียบ	พระพุทธศาสนาเถรวาท (ศีล 5)	คริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิก (บัญญัติ 10)
แหล่งที่มา	กฎแห่งเหตุปัจจัยและกฎแห่งกรรม	การเปิดเผยและพันธสัญญาจากพระเจ้า
ลักษณะจริยธรรม	พัฒนาจากภายใน/ยับยั้งกิเลสตนเอง	เชิงหน้าที่/เชื่อฟังพระประสงค์พระเจ้า
เป้าหมายสังคม	สันติสุขจากการลดการเบียดเบียน	สันติสุขจากความรักและความยุติธรรม
เป้าหมายสูงสุด	ความพ้นทุกข์ (นิพพาน)	ความรอด (อาณาจักรของพระเจ้า)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการศึกษาจริยธรรมเปรียบเทียบเพื่อสังคมสันติสุข

จากภาพอธิบายได้ว่าระหว่าง ศิล 5 กับ บัญญัติ 10 ประการ เริ่มจากการสอนให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบ ไม่เบียดเบียนกัน ต่อมาคือการควบคุมพฤติกรรมให้ถูกต้อง ทั้งสองศาสนามุ่งสร้างคนดี มีคุณธรรม และนำไปสู่สังคมที่สงบสุขและเป็นระเบียบวินัย

บทสรุป

จริยธรรมพระพุทธศาสนาเถรวาท (ศีล 5) เป็นหลักพื้นฐานในการกำกับพฤติกรรมกายและวาจาเพื่อลดความเสื่อมถอยทางสังคม โดยมุ่งเน้นการฝึกฝนตนเองตามหลักกรรมและเหตุปัจจัย ในขณะที่จริยธรรมคริสต์ ศาสนาโรมันคาทอลิก (บัญญัติ 10) เป็นพันธสัญญาศักดิ์สิทธิ์ที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันด้วยความรักและความยุติธรรมเพื่อความรอด แม้จะมีรากฐานต่างกันโดยที่พระพุทธศาสนาเถรวาทเน้นมนุษย์เป็นศูนย์กลาง/ฝึกตนเอง ส่วนคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิกเน้นพระเจ้าเป็นศูนย์กลาง/การเชื่อฟัง แต่ทั้งสองศาสนามี "จุดร่วมเชิงพฤติกรรม" คือการงดเว้นการฆ่า ลักทรัพย์ และพูดเท็จ ซึ่งทำหน้าที่เป็น "กลไกสากล" ในการสร้างความไว้วางใจและความปลอดภัย อันเป็นรากฐานสำคัญของสันติสุขที่ยั่งยืนในสังคมพหุวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการควรบูรณาการ "จุดร่วมเชิงพฤติกรรม" ของจริยธรรมพระพุทธศาสนาเถรวาทกับคริสต์ศาสนาโรมันคาทอลิกในหลักสูตรศีลธรรม เพื่อลดอคติและสร้างทัศนคติที่ดีในสังคมพหุวัฒนธรรม
2. กรมศาสนาและองค์กรศาสนาควรจัดทำคู่มือและอบรมผู้นำชุมชนผ่าน กรณีศึกษาเชิงประจักษ์ เช่น พระองค์ลีมาล, แม่ชีเทเรซา เพื่อเปลี่ยนผ่านบุคคลสู่ชีวิตที่สงบสุขอย่างเป็นรูปธรรม
3. หน่วยงานรัฐและธุรกิจควรนำหลักบัญญัติ 10 ประการและศีล 5 มาเป็นกรอบ บริหารองค์กร (ตามแนวทาง Friedman) เพื่อสร้างวัฒนธรรมความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อผู้เปราะบาง
4. กระทรวง พม. ควร รณรงค์กติกาการ ไม่เบียดเบียนชีวิต ทรัพย์สิน และความสัตย์จริง เป็นมาตรฐานสากลในการสร้าง "ชุมชนสันติสุข" และลดความขัดแย้งระดับฐานราก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยเชิงปฏิบัติการควรทดลองใช้จริยธรรมเปรียบเทียบในพื้นที่พหุวัฒนธรรม เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มศาสนาอย่างเป็นรูปธรรม

2. อิทธิพลสื่อออนไลน์ต่อการศึกษาการเปลี่ยนผ่านคุณธรรมเยาวชน เพื่อตีความจริยธรรมให้เท่าทันและยั่งยืนในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อคริสตศาสนธรรม แผนกพระคัมภีร์. (2543). *พระคัมภีร์ภาคพันธสัญญาใหม่*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พัลลิเคชั่น จำกัด.
- พระจิรวัดน์ อมรธมโม. (2566). ศึกษาเปรียบเทียบหลักการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของเยาวชนไทยในโรงเรียนบ้านฝายนาแซงกับคริสต์ศาสนาในโรงเรียนเมตตาชนูปถัมภ์ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทวินทร์ เทวินโท. (2544). *พุทธจริยศาสตร์ และจริยธรรม*. นนทบุรี: สหมิตรพริ้นติ้ง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2532). *พุทธธรรม*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระปลัดธนเดช สมจิตโต. (2567). ศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมเพื่อสร้างชีวิตที่ดีของพุทธศาสนิกชนกับคริสตศาสนิกชนในจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 7(2): 241-242.
- พุทธทาสภิกขุ. (2555). *คู่มือมนุษย*. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา.
- วสิน อินทสระ. (2541). *พุทธจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทองกาว.
- Lewis, C. S. (1952). *Mere Christianity*. New York: HarperCollins Publishers Inc.

